

18 SEPTEMBER 2011 – VIJFENTWINTIGSTE ZONDAG DOOR HET JAAR

COMMENTAAR BIJ DE ZONDAGSLEZINGEN

— Kris DEPOORTERE —

Het dertiende uur

SAMUEL IS CEO VAN NV DRUIVENPLUKKEN, Jaffa, Israël. Op www.buienradar.nl heeft hij gezien dat het weer zal omslaan. Hij belt het interim-kantoor. Hij spreekt af voor 100 euro per dag. Tegen de middag komen dondertorren opzetten. Hij vraagt meer mensen om te helpen: „Ik zal jullie geven wat billijk is.” Omstreeks 17 uur vreest Samuel dat er hagel komt. Nog vlug enkele mensen aanwerven. Te elfder ure. Om 18 uur zit de werktijd erop. De rest van de druiven is verloren. Samuel geeft eerst 100 euro aan de mensen (m/v), die hij het laatst heeft aangeworven. Verrassing! Degeenen die de hele dag gezwogd hebben, zijn benieuwd. Maar er gebeurt niets bijzonders. Ook zij krijgen de afgesproken 100 euro. Ze protesteren. „Maar, dat was toch de overeenkomst?“, zegt Samuel. „Ik doe jullie toch geen onrecht?” En langs zijn neus weg: „Of zijn jullie kwaad omdat ik goed ben?”

Deze parabel kan op meerdere niveaus worden uitgelegd. De werkers van het elfde uur staan dan voor de tollenaars en zondaars, met wie Jezus omgaat. De morrende werkers van het eerste uur zijn de rechtgelovige Schriftgeleerden. Op een ander niveau zijn de werkers van het elfde uur de heidenen, die christenen worden. Sommige strenge orthodoxen wilden dat de heidenen eerst jood werden en van daaruit christen. Zij kunnen niet aanvaarden dat ongelovigen zonder omweg Gods goedgunstigheid ondervinden. Er is ook een globalistische lezing mogelijk: de werkers van het elfde uur zijn dan de mensen van het Zuiden, van de twee/derde wereld, en de rijken gunnen hun geen onverdiend toemaatje. Er is nog een andere laag in de parabel: strikt genomen is het correct wat de baas van de nv Druivenplukken doet. Hij spreekt het dagloon precies af met de ochtendwerknemers van het interim-kantoor. Dat hij zijn geld 's avonds over de balk gooit voor mensen die maar één uur gewerkt hebben, is zijn zaak. Of ruikt dit naar een onverdiende 'bonus'? Een schending van het allerheiligste economisch principe van loon naar werk?

We naderen de kern van de parabel. We zullen ons blijven ergeren aan deze gelijkenis, zolang we ons bij de arbeiders van het eerste uur rekenen. Als we het eens omkeerden? Als we onszelf herkenden als iemand van het elfde uur, dan ontvouwt de parabel zich misschien. Er staat helemaal niets over de redenen waarom die arbeiders 's ochtends niet werden aangeworven. Je kunt dus alles veronderstellen: onwil en luiheid, maar ook ziekte en tegenslag, ontmoediging. Het doet allemaal niet ter zake. Baas Samuel gooit de boekhouding overboord. Hij is gewoon goed. Het Rijk van God is het einde van de harde wet van 'alleen voor wat hoort wat'.

Ons hele economische bestel is gesteund op het principe van loon naar werken. En sommige gelovigen stellen zich God voor als een Boekhouder, die alles nauwkeurig afweegt en noteert. Iedere goede daad komt op een hemelrekening met rente. Alles wordt belegd in hemelse kapitalisatiebons. Daarachter steekt een theologie die God volkomen gelijkstelt met de mensen. „Wij weten wat goed is en wat kwaad. God heeft zich daaraan te houden — zoals iedere mens.” De verhouding tussen mens en God is een commerciële verhouding. Er is geen plaats voor onberekende, abrupt losbrekende goedheid. Er is geen enkele ruimte voor het anders-zijn van God.

Intussen is Jezus dicht bij Jeruzalem. Dit soort parabellen wordt Hem steeds minder in dank afgenomen. Zij zijn veel te ontmaskerend voor de religieuze overheden. Net vóór Hij de parabel vertelt, heeft Jezus kinderen gezegend. Kinderen zitten nog niet in het systeem van 'voor wat hoort wat'. Onmiddellijk na de parabel zegt Jezus aan de Twaalf dat hun leiderschap dienstbaarheid moet zijn. De gemeenschap van de 'mensen van de Weg' zal geleid worden door werkers van het elfde uur. Die leiders zullen moeten leven voorbij het systeem van 'voor wat hoort wat'.

Ik hoorde ooit eens vertellen over een verloren handschrift van het evangelie volgens Matteüs, dat een vervolg breid aan deze parabel. „Het was het dertiende uur. Toen meneer Samuel al zijn mensen had uitbetaald en het protest gestopt was, zeiden enkele werkers van het elfde uur: 'Ja maar, baas Samuel, het werk is nog niet af. En het kan hagelen vannacht. Mogen wij nog wat voortdoen, gratis hoor, dan zijn al je druiven binnen?'” Neen, dit handschrift over het dertiende uur bestaat niet. Nog niet. Veel mensen zijn bezig met schrijven.

EERSTE LEZING

JESAJA 55, 6-9

Zoekt de Heer nu Hij zich laat vinden, roept Hem aan nu Hij nabij is. De ongerechte moet zijn weg verlaten, de zondaar zijn gedachten; hij moet naar de Heer terugkeren – de Heer zal zich erbarmen – terug naar onze God, die altijd wil vergeven. Uw gedachten zijn nu eenmaal niet mijn gedachten, mijn wegen niet uw wegen – is de godsspraak van de Heer – maar zoals de hemel hoog boven de aarde is, zo hoog gaan mijn wegen uw wegen te boven en mijn gedachten uw gedachten.

TWEDE LEZING

BRIEF AAN DE FILIPPENZEN

1, 20C-24.27a

Broeders en zusters,
Of ik leven moet of sterven, Christus zal in mij verheerlijkt worden. Voor mij toch is het leven Christus en het sterven een winst. Maar blijf ik leven, dan wacht mij vruchtbare arbeid. Daarom weet ik niet wat ik moet kiezen. Ik word naar twee kanten getrokken: ik verlang heen te gaan om met Christus te zijn, want dat is verreweg het beste. Maar voor u is het nuttiger dat ik nog hier blijf. Alleen, gij moet een leven leiden dat het evangelie van Christus waardig is.

EVANGELIE

MATTEUS 20, 1-16a

In die tijd vertelde Jezus zijn leerlingen de volgende gelijkenis:

„Met het Rijk der hemelen is het als met een landeigenaar die vroeg in de morgen uitging om arbeiders te huren voor zijn wijngaard. Hij werd het met de arbeiders eens voor een tienling per dag en stuurde ze naar zijn wijngaard.”

„Rond het derde uur ging hij er weer op uit en zag nog anderen werkloos op de markt staan. En hij zei tot hen: 'Gaat ook naar mijn wijngaard en ik zal u geven wat billijk is.' En zij gingen.”

„Rond het zesde en negende uur ging hij nog eens uit en deed hetzelfde.”

„Rond het elfde uur ging hij opnieuw uit en vond er weer anderen staan. Hij zei tot hen: 'Wat staat ge heel de dag werkloos?' Ze antwoordden hem: 'Niemand heeft ons gehuurd.' Daarop zei hij tot hen: 'Gaat ook gij naar mijn wijngaard.'”

„Bij het vallen van de avond sprak de eigenaar van de wijngaard tot zijn rentmeester: 'Roep de arbeiders en betaal hun uit, te beginnen met de laatsten en zo tot de eersten.' Toen de arbeiders van het elfde uur kwamen, kregen zij elk een tienling; toen nu ook de eersten kwamen, meenden dezen dat zij meer zouden krijgen, maar ook zij kregen ieder de overeengekomen tienling. Ze namen hem wel aan, maar begonnen tegen de landeigenaar te morren en zeiden: 'Dezen hier, die het laatst gekomen zijn, hebben maar één uur gewerkt en gij stelt ze gelijk met ons die de last van de dag en de brandende hitte hebben gedragen.' Maar hij antwoordde een van hen: 'Vriend, ik doe u toch geen onrecht? Zijt gij niet met mij overeengekomen voor een tienling? Neem wat u toekomt en ga heen. Mag ik soms met het mijne niet doen wat ik verkies, of zijt ge kwaad, omdat ik goed ben?'”

„Zo zullen de laatsten de eersten en de eersten de laatsten zijn.”

Schriftlezingen © Katholieke Bijbelstichting 's Hertogenbosch, www.bijbel.net